

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sancti Bonaventuræ Episcopi Cardinalis Albanensis,
Seraph. Doctoris Ecclesiæ, Speculum Disciplinæ, Et
Profectus Religiosorum: Libelli ad pietatem vtilissimi**

**Bernardus <de Bessa>
Bonaventura <Heiliger>**

Antverpiæ, 1591

De disciplina in modo loquendi. Cap. XX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53148](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53148)

De disciplina in modo loquendi.

CAP. XX.

DISCIPLINA loquendi tam in modo & prouida (quando loquendum sit) discretione, quam in verborum religioſitate attenditur. Modus, in gestu & ſono conſiderari poteſt. Loquentis geſtus, debet eſſe modeſtus & humiliſ: ſonus demiffus & ſuauiſ. Modeſtiam debet habere geſtus loquentis, vt nec inordinatè, nec turbulatè inter loquendū membra moueat.] nec oculorum nutibus, labiorum contractione, vel altero non decenti alterationis modo, vultus honeſtatem deſormet, aut faciem ipſam mollitie quadam reſoluat humilitatis oſtentu: ſed in eadem vultus conſtantia ſemper permanēs, ſeueritatem benignam & conſtantem, & quodam modo rigidam benignitatem præſtendat. In facie ſiquidem hominis ſpeculam diſciplinæ relacet: cui tanto maior cuſtodia eſt adhibenda, quanto minus quod in ea fuerit peccatum celari poteſt.] Verat quoque loquentem geſtus modeſtia, ne ſe hominibus notabili quadam ſupplicationum profunditate incuruet, aut eius cui loquitur vultui nimis inſtet: ne inhoneſtè quidem in eius faciem, halitus aſpiratione inſufflet, aut halitu ipſo poſt vinum potatum, ſenſum maximè narium offenda. Loquentis halitus vultui auditoris & naribus, vitioſè prorſus ingeritur. Debet etiam geſtus humilitatem, modeſtiam, ac vultus hilaritatem præſtendere. Sonitus debet eſſe demiffus pariter & ſuauiſ: quia clamoritas & verborum aſperitas, locutionem religioſi plurimum quidem & dedecet & deturpat. Diſcretio præterea quando loquendum ſit, neceſſaria eſt: quia ex ore fatui etiam parabola reprobat, quia nō dicit eam

Ex Hugonis
de S. Vita.
t. 2. inſtit.
monaſt. ad
nouit. c. 17.
in princip.
Sermo ſit
modeſtus
& humiliſ.

Hugo à S.
Vita. 10. 2.
inſtit. mor.
ad nouit. c.
12. in medio

Ecl. 20.
22.

in tempore suo. Sapiens quando loquendum
 & quando tacendum sit, prudenter considerat.
 Est autem iunioribus fratribus ferè semper
 inter seniores vsque ad interrogationem ta-
 cendum. Adolefcens, ait scriptura, loquere in
 tua causa vix cum necesse fuerit. Si bis interro-
 gatus fueris, habeat caput responsum tuum.]
 Silet etiam à bonis Propheta. Ergo quamuis
 de bonis, sanctis, & ædificationû eloquiis per-
 fectis discipulis rara cõceditur loquendi licen-
 tia. Nam loqui & docere, magistrum con-
 decet: tacere & audire discipulo conuenit.]
 Loquente alio nunquam loquantur: aut ver-
 ba loquentium quouis pacto interrompere
 præsumant. Nec mordaci vel importuno in-
 sultu, sociorum locutionem impugnent. Stul-
 torum enim hæc sunt, qui nec linguæ parcere
 nec sociis deferre nouerunt. Si qui etiam mu-
 tua se collatione impetunt, per impositionem
 silentij, & aliam pœnam condignam meritò
 reprimuntur. Religiositas debet in locutione
 seruari: vt sit sermo veridicus & purus, sit dul-
 cis & honestus. De veritate sermonis Sapiens
 dicit, Ante omnia verbum verax præcedat te.]
 Non solùm igitur mendacia, & quæ crimino-
 sa sunt, verum etiam locutiones hyperbolicas
 & aliqua duplicitate notabiles, penitus vitent.
 Loquentes de dubiis aut futuris, nunquam ab-
 solutè loquantur: sed in huiusmodi omnibus
 semper conditionem apponant. Præcisa enim
 de indifferentibus verba, religio non consen-
 tit. Non est alicuius viuentis arbitrio, de con-
 tingentibus negare vel asserere absolutè. Non
 facillè de auditis sententient: licet veritatem
 sentire se purent. Sint ad responsionem tardi:
 ne per inconsiderationem falsum aliquod vel
 indisciplinatum proferant verbum. Debent
 etiam purè loqui: vt in eorum verbis nec ia-
 ctantia,

Raro lo-
quendum.
Ecli. 32,
30.
Psal. 38, 3
Bened. reg.
4. 6.
Sermo
verus.
Ecli. 37,
20.

Etantia, nec detractio, vel malitiæ alicuius, aut
 vanitatis admixtio valeat inueniri. Nunquam
 de scientia, vel sæculi statu se iactent. Erube-
 scant dicere de absente, quod cum charitate nõ
 possent dicere coram ipso. Vnde sanctus Bene-
 dictus, Murmurare aut conqueri nesciant: nec
 murmurationis malum, pro qualicumque cau-
 sa, in aliquo qualicumque verbo vel significa-
 tione appareat.] In verbis suis aut literis, si
 quas aliquando dirigunt, puerilibus vel adula-
 toriis non vtantur blanditiis: sed tanquam re-
 ligiosi, suam breuiter & veraciter intentionem
 exponant. Honestatem habeat locutio, si &
 illius qui loquitur, & illorum quibus vel de
 quibus sit sermo, conueniat dignitati. Otiosa
 verò, ioculatoria, iuratoria, contentiosa, male-
 dica, vel alia sæcularia verba, nec pura sunt
 quidem, nec religiosæ conueniunt dignitati.
 Nugæ, vt ait sanctus Bernardus, inter sæcula-
 res sunt nugæ: in ore sacerdotis aut religiosi
 blasphemia. Interdum si incidant, ferendæ for-
 tassit, referendæ nunquam. Os talibus aperire
 illicitum, assuescere sacrilegium est: fœdè ad
 cachinnum moueris, fœdius moues.] Dissue-
 sce à vaniloquio linguam, qui ad profectum
 religionis aspiras. Processurus in publicum,
 præmuni te ipsum: & animo statue à verbis
 inanibus abstinere. Provide tibi antequã pro-
 deas aliquid, vnde si expedierit sermo texatur.
 Familiare prudenti, cõsideratione omnia præ-
 uenire, confert ad singula fuisse præmuni-
 tum. Si dignum quippiam relatione non ha-
 bes, tace. Tutiùs & humiliùs audis, quàm lo-
 queris. Non affabilitas oportuna, sed loquaci-
 tas otiosa damnatur. Iurare verò nunc per ca-
 put, nunc per sanctos, vel alio quouis modo,
 Christi (qui ait, Sit sermo vester est est, non
 non) discipulo minimè congruit. Rursus indi-

Reg. c. 54.

Sermo re-
ligiosi gra-
uis esse
debet.l. 2. de Com-
sider. ad
Eug in firaTutiùs
audire
quàm lo-
qui.

Matt. 5, 37

Conten-
dere non
debet reli-
giosos.
1 Tim. 20, 3

1. Cor. 6, 10

*Aug. En-
chir. c. 79.*

Matt. 5, 23

Rumige-
ruli non
fiat.

1. Cor. 8, 12

Sermo dul-
cis.

Tit. 3, 2

gnam penitus seruis Dei, muliercularum mo-
re contendere. Si resistentiæ incidant verba,
cedendum continuo resistenti. Honor est ho-
mini qui separat se à contentione. Nun-
quam discendi, ut dicitur, gratia, ligent scien-
tes ad se verborum contentiones nullo modo
deinceps pertinere. Non potest esse, quin con-
tentio aliquid quod contra conscientiam dica-
tur, extorqueat. Ergo inter Dei seruos collatio,
non altercatio debet esse. Peruersum est, ma-
ximè si ausu damnabili ad iniuriosa vel male-
dica verba, quæ secundum Apostolum à Dei
regno excludunt, os religiosi laxetur: aut dia-
boli nomen ad inuentionem assumat, vel in
communi locutione frequenter. Sunt quædam
quæ leuissima putarentur, si non in Scripturis
demonstrarentur opinione grauiora. Quis
enim dicentem fatue fratri suo, reum gehennæ
putaret, nisi hoc veritas expressisset? Pessi-
mum hunc loquendi usum, quasi pro affabili-
tatis solatio, salutis aduersarius introduxit: ut
per eum modicæ occasionis accessu stultis illu-
dens, eos frequenter in grauis lapsum offensæ
impulsu leuiori præcipitet, & status dignita-
tem colluuiio fordidationis vilificet. Pudeat eos
rumigerulos esse, aut verborum secularium
delatores. Nihil inter socios seminent, quod
infirmos animos dissoluere valeat aut turbare.
Reus est Deo & ordini, qui temerario diffi-
dentia verbo conscientiam percutit infirmo-
rum. Præterea siue fratri, siue extraneo, siue
magno, siue paruo loquantur, semper in ore
verbi dulcedinem habeant, omnem ad omnes,
secundum Apostolum, mansuetudinem osten-
dentes. Nunquam suæ prætextu cõstantiæ vel
zeli cum communitatis iniuria, in verba con-
tumeliosa prorumpant. Sæpè enim meritum
immoderata lingua confundit: turpisque de-
fensio,

AD NOVITIOS, PARS I. 59
fensio, quæ iniuriis vitur. Habet fastus pro
constantia impetum, pro ratione iniurias: sed *Ecll. 6. 7.*
lingua eucharis in bono homine abundabit.]

De disciplina circa comestionem.

CAP. XXI.

DEBENT etiam cum timore Dei come-
dere, disciplinam semper tam in modo se
habendi, quàm in cibo seruantes: vitantes ni-
hilominus quasdam minus decentes sacula-
rium consuetudines super mensam. Placet vel
pauca de singulis exempla subnectere, quæ ad
similium considerationem transmittant. Ho-
nestè se debent habere, vt dum comedunt aut
bibunt, sedeant; bibentes cum duabus mani-
bus scyphum teneant: membrorum agratio-
nem, & quarundam anhelationum vel labio-
rum tumultum, quæ animi notant impe-
rantiam, vitèt: oculos à circumspeditione, lin-
guam à locutione cohibeant. Oculorù custo-
dia inter epulas propterea necessaria est: quia
nō decet ibi præcipè vt vagos habeât oculos,
neque curiosè & (vt amplius dicam) impu-
denter, quæ apud alios aguntur circumlustran-
do prospiciant: sed vt potiùs pudicè demissis
luminibus, ea tantùm quæ sibi anteposita sunt
atendant.] Loqui verò seu mussitare ad men-
sam, vbi silentium est seruadum, turpe vitium
est. Declinanda mussitatoris societas: qui licet
legis honestate prohibitus, linguæ tamen vo-
lubrum non valet retinere. Si quando etiam
extraordinariè bibūt, siue adsint siue nō adsint
extranei, quamdiu bibitur, sileant. Culpanda
nimis verborum multiplicatio iuxta potum.
In cibo, tam in qualitate quàm in quantitate
ipsius, quàm etiam in modo, mora que ac fre-
quentia,

*Hugo à S.
vict. 10. 2.
instit. mon.
ad nouit.
cap. 18.*

*Oculi cu-
stodiendi
in mensa.*

*Silentium
seruandū.*